

OBSAH

PODĚKOVÁNÍ	3
A) ÚVOD	5
1. Téma	5
2. Cíl práce	6
3. Členění práce a metodologie práce	7
3.1. Metodologie práce	7
3.2. Co je konzervatismus v českých podmínkách?	11
4. Stav zpracování tématu a pramenná základna	14
5. Ediční poznámka	18
B) FRANTIŠEK JAN VAVÁK, KRITIK FRANCOUZSKÉ REVOLUCE, ČESKÝ SEDLÁK (1741–1816)	19
1. Odkrytí prachu knihoven	19
2. Kontext: Vavákova doba	20
3. Vavákova Identita	
4. Vavákův intelektuální a veřejný výkon	22
5. Vavák a Francouzská revoluce	24
5.1. Příčiny Francouzské revoluce – vojny s Francií	25
5.1.1. Parlamenty	26
5.1.2. Skutečné příčiny	27
5.2. Vavákova kategorizace politických systému	30
5.3. Problém svobody	31
5.4. Problém rovnosti	32
5.5. Vavákovo odhalení totalitarismu neboli tyranie	32
5.6. Robota	34
5.7. Vavákovo barokní „politické“ řešení	35
6. Před závěrem – Kdo je vlastně český konzervavec?	36
7. Co zbylo z myšlení F. J. Vaváka? Česká identita jako problém barokní statickosti	37

C) STAROČEŠI (1848–1891)	
FRANTIŠEK PALACKÝ (1798–1876) A F. L. RIEGER (1818–1903)	43
1. Kontext	43
2. Jsou staročeši konzervativci?	47
3. Staročeské politické myšlení F. Palackého a F. L. Riegra	50
4. F. Palacký: Krasověda a anglický základ jeho myšlení	51
5. Národnostní otázka: Češi v Rakousku	58
6. Problematika náboženství	69
7. Svoboda a demokracie	72
8. Dělníci, pokrok, sociální otázky	75
9. Staročeši: Idealisté a realisté v zahraniční politice	77
10. Závěr	78
D) JOSEF PEKAŘ (1870–1937)	83
1. Kontext	83
2. Pekařova vědecká metodologie	84
3. Pekař a Masaryk	89
4. Pekař a politika	94
4.1. Státoprávní program: nový pokus 1914–1918	94
4.2. Pekař a pozemková reforma 1918–1922	96
4.3. Hlas volajícího na poušti nebo možný prezident?	100
5. Závěrem: Masarykova moderní státnost	101
E) AGRÁRNÍCI (1918–1938)	
ANTONÍN ŠVEHLA (1873–1933) A MILAN HODŽA (1878–1944)	105
1. Kontext	105
1.1. Systém politických stran v ČSR a úloha agrárníků v něm	105
2. Antonín Švehla (1873–1933), prototyp konzervativce dle von Hayeka	109
2.1. Švehlův agrarismus	112
2.2. Švehla o demokracii	114
2.3. Švehla, Masaryk a Beneš: vztahy a mezinárodní politika	117
3. Milan Hodža	120
3.1. Hodžovy povahové rysy	120
3.2. Panská koalice (1926–1929)	121
3.3. Hodžova politická ideologie: agrarismus	124
3.3.1. Soukromé vlastnictví	124
3.3.2. Agrární demokracie	126
3.3.3. Hodža a náboženství	129

3.4. Hodžova vize střední Evropy	130
5.5. Hodža a Beneš: dvě vize zahraniční politiky	135
3.6. Závěrem k Hodžovi	139
6. Ideový program agrárníků v roce 1938	141
7. Závěr	146
F) KATOLICKÝ KONZERVATIVISMUS (1890–1938)	
JAKUB DEML (1878–1961)	151
1. Kontext	151
2. Deml a jeho tvorba, tvorba a Deml	154
3. Kým byl Deml ovlivněn?	156
3.1. Otokar Březina (1868–1929)	157
3.2. Demlův katolicismus	163
4. Naplnění snu? Sokolství!	167
4.1. Umělec: sen, idea	167
4.2. Sokolská čítanka	169
5. Bod zlomu	171
5.1. Chybějící článek: Šlápěje XIII.	172
5.2. Katolický sen: ideový program konzervativce	172
5.3. Svědectví o Otokarovi Březinovi: důvod k vyobcování	179
6. Třicátá léta, časopisy Řád, Akord, Na Hlubinu	188
6.1. Na Hlubinu, tomistický pohled na moderní svět	189
6.2. Akord	195
6.3. Řád	197
7. „Vstávání z mrtvých“ Jakuba Demla	205
8. Demlův antisemitismus	206
9. Závěr	208
Dodatek č. 1	209
Dodatek č. 2	216
G) DRUHÁ REPUBLIKA: POKUS O KONZERVATIVNÍ STÁTNOST?	
(30. 9. 1938–15. 3. 1939)	225
1. Kontext	225
2. Zahraničně politická orientace Druhé republiky	227
3. Systém politických stran	232
4. Tři pojetí demokracie: Humanitní demokracie, autoritativní demokracie, lidová demokracie	239
4.1. Lidová demokracie	244
5. Agrarismus u moci	246

6. Katolicismus v akci	250
7. Pekař versus Masaryk znova	255
8. Otázky místo závěru	256
8.1.1. Je Druhá republika mezistupněm k fašismu?	256
8.1.2. Je Druhá republika mezistupněm k diktatuře?	258
8.2. Co z Druhé republiky můžeme označit za „konzervativní“?	259
8.3. Osud představitelů Druhé republiky po roku 1945	261

H) KONZERVATIVCI V DOBĚ KOMUNISTICKÉHO TOTALITARISMU

(1948–1989)	267
1. Kontext	267
2. Konzervativci v rámci protikomunistických aktivit	271
2.1. Typologie opozice v komunistickém režimu po roce 1968	271
2.2. Charta 77 a konzervativci v ní	273
2.3. Podzemní univerzita v Brně: britské konzervativní vlivy	280
3. Konzervativci v exilu: Rio Preisner (nar. 1925)	281
3.1. Preisnerova metoda	282
3.2. Preisnerovo konzervativní myšlení	283
3.3. Rozmluvy: britské konzervativní vlivy II	287
4. Vnitřní exil: Vladimír Čermák (1929–2004) a Otázka demokracie	289
4.1. Metoda Čermákovy textu	290
4.2. Náznak obsahu	291
4.3. Potřeba transcendence	292
5. Závěr	294

I) EPILOG 299

J) PRAMENY, POUŽITÁ LITERATURA 305

